

ABSTRAKT

Cílem mé práce je rozbor právního režimu, který je užit v chráněných územích a ochranných pásmech. Oba instituty lze zařadit mezi nástroje ochrany životního prostředí. Jsou ale využívány i na ochranu jiných objektů (např. vodovodů, kulturních památek, elektrických komunikací), zejména se to týká ochranných pásem. Lze říci, že se jedná o univerzální nástroje, neboť se využívají v rámci různých právních odvětví. Jejich cílem není tedy pouze ochrana složek životního prostředí.

Aby bylo možné dosáhnout cíle, který vede ke zřizování chráněných území a ochranných pásem, dochází na dotčených nemovitostech k omezování vlastnických práv. Stupeň regulace není vždy stejný. Různorodá jsou i konkrétní omezení, která jsou obsažena buď přímo v příslušném zákoně, nebo jsou uvedena v předpise, kterým je zřízeno chráněné území či ochranné pásmo, nebo jsou uvedena v obou těchto předpisech. Mohou mít formu zákazů daných činností s možností udělení výjimky (lze nalézt i absolutní zákazy, u nichž není možné učinit výjimku) nebo se stanoví činnosti, které lze provádět pouze se souhlasem příslušného orgánu. Nejčastěji dochází k omezování hospodaření a stavební činnosti. Ve své práci se zabývám i otázkou poskytnutí náhrad za omezování vlastnických práv.

Podstata rozdílu mezi chráněným územím a ochranným pásmem spočívá spíše v charakteru jejich vymezení (než v obsahu omezení a zákazů). Chráněné území se vymezuje plošně (např. popisem hranic, tedy absolutně), zatímco ochranné pásmo vždy relativně vůči určitému objektu. Chráněná území jsou vyhlášována různými formami (od zákona, přes prováděcí právní předpis až po správní akt). Cílem chráněných území je ochrana různých složek, které se zde vyskytují (zpravidla zde jde tedy o několik předmětů ochrany – například ochrana přírody před hospodařením, ochrana fauny a flory na daném území), na rozdíl od ochranných pásem, kde se ochrana zaměřuje zpravidla na jeden předmět ochrany (např. voda, kulturní památky).

Ochranné pásmo je vždy vymezeno relativně, tj. ve vztahu k předmětu jeho ochrany. Zpravidla velikost pásma kolem objektu ochrany není pevně stanovena zákonem, protože je třeba přihlídnout ke konkrétním okolnostem dané oblasti. Jejich nárůst je projevem technického vývoje a pokroku, proto počátky tohoto institutu lze zasadit do druhé poloviny 20. století.

V rámci diplomové práce se zabývám obecně právním režimem pozemků, obecnou ochranou přírody, zvláště chráněnými územími, soustavou Natura 2000, chráněnými

územími, která nejsou upravena zákonem o ochraně přírody a krajiny, ochrannými pásmy a náhradou za omezení vlastnických práv.

Nevýhodou právní úpravy právních režimů pozemků v chráněných územích a ochranných pásmech je, že není soustředěna v jednom právním předpise. Z toho důvodu často dochází ke zdvojování ochrany a vlastníci dotčených pozemků se špatně orientují v jednotlivých omezeních, která jsou namířena vůči nim. Určitým nedostatkem je, že zakotvení nároku na náhradu těchto omezení v zákonném předpise často chybí. I přes tato negativa jsou oba instituty dobrým nástrojem nejen v ochraně životního prostředí, ale i v rámci jiných předmětů (objektů), neustále dochází k jejich zdokonalování využitím poznatků z praxe i pomocí technického pokroku.